

ROK PRZEDSZKOLAKA

Jadwiga Mielczarek

Regionalny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli
„WOM” w Częstochowie

WYCHOWANIE PRZEDSZKOLNE W ŚWIETLE ZAŁOŻEŃ REFORMY PROGRAMOWEJ MEN

Wychowanie przedszkolne jest pierwszym etapem, który wprowadza nas do życia w społeczeństwie poza domem rodzinnym. W przedszkolu uczymy się podstawowych zasad współżycia w grupie, dzielenia się, zachowań grzecznościowych, pracy w zespole.

Od jakości pracy przedszkola, kwalifikacji zatrudnionych nauczycieli, a przede wszystkim od odpowiedniego ustawodawstwa zależy – czy przedszkole będzie miejscem wartościowym dla życia naszych dzieci. Podejmowane przez kraje Unii Europejskiej inicjatywy edukacyjne i reformy oświatowe są przejawem starań o wspólną przyszłość.

W Polsce jesteśmy aktualnie w okresie istotnych zmian dotyczących wychowania przedszkolnego.

NAJWAŻNIEJSZE ZADANIA MEN DOTYCZĄCE EDUKACJI PRZEDSZKOLNEJ TO:

I. UPOWSZECHNIENIE EDUKACJI MAŁYCH DZIECI, CZYLI OBJĘCIE OBOWIĄZKOWĄ EDUKACJĄ PRZEDSZKOLNĄ WSZYSTKICH DZIECI W WIEKU 3–5 LAT – REALIZOWANE STOPNIOWO OD 2009 DO 2011 ROKU.

- rok szkolny 2008/2009 został ogłoszony przez MEN Rokiem Przedszkolaka; w związku z tym, prowadzona będzie kampania informacyjno-promocyjna, której celem jest przekonanie rodziców, nauczycieli i samorządy lokalne o znaczeniu upowszechniania wychowania przedszkolnego, informacja o prawach (obowiązках) rodziców, informacja o zasadach obniżania wieku obowiązku szkol-

nego oraz spotkania dyrektorów szkół z rodzicami.

Celem nadrzędnym jest – dotarcie do rodziców dzieci, które nie chodzą do przedszkola:

- wsparcie gmin i organizacji pozarządowych, które mogą być organem prowadzącym inne formy wychowania przedszkolnego, (gminy mają obowiązek taką edukację zorganizować na swoim terenie lub dotować w formach niepublicznych).

Cennym uzupełnieniem finansowania mogą być fundusze europejskie, adresowane do sektora edukacji.

Zadania dotyczące edukacji przedszkolnej, mogą być współfinansowane z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Priorytetu IX PO KL 2007-2013.

Szczegółowy opis priorytetu PO KL, w ramach Działania 9.1 *Wyrównywanie szans edukacyjnych i zapewnienie wysokiej jakości usług edukacyjnych świadczonych w systemie oświaty* przewiduje następujące obszary wsparcia w zakresie edukacji przedszkolnej:

Poddziałanie 9.1.1

Zmniejszenie nierówności w stopniu upowszechniania edukacji przedszkolnej – projekty konkursowe:

- tworzenie przedszkoli (w tym również uruchamianie innych form wychowania przedszkolnego) na obszarach i w środowiskach o niskim stopniu upowszechnienia edukacji przedszkolnej (w szczególności na obszarach wiejskich);

- wsparcie istniejących przedszkoli (w tym również funkcjonujących innych form wychowania przedszkolnego) przyczyniające się do zwiększonego uczestnictwa dzieci w wychowaniu przedszkolnym, np. wsparcie dla placówek zagrożonych likwidacją, wydłużenie godzin pracy placówek, uruchomienie dodatkowego naboru dzieci, zatrudnienie dodatkowego personelu itp.;
- opracowanie i realizacja kampanii informacyjnych promujących edukację przedszkolną;
- 240 mln euro z EFS w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki na lata 2007–2013 na w/w działania.

Wychowanie przedszkolne, od stycznia 2008 roku, może być prowadzone w:

- przedszkolach, oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych,
- innych formach wychowania przedszkolnego:
  - ♦ zespołach wychowania przedszkolnego – zajęcia są prowadzone w niektóre dni tygodnia,
  - ♦ punktach przedszkolnych – zajęcia prowadzone są codziennie.

Podstawy prawne:

Przepisy wprowadzone nowelizacją ustawy o systemie oświaty, uchwaloną 7 września 2007 r. (Dz. U. Nr 181, poz. 1292), i wydane na ich podstawie rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej:

Rozporządzenie MEN z dnia 10 stycznia 2008 r. *w sprawie rodzajów innych form wychowania przedszkolnego, warunków tworzenia i organizowania tych form oraz sposobu ich działania* – określono organizację pracy punktu przedszkolnego i zespołu wychowania przedszkolnego.

Podstawowym kryterium odróżniającym obie formy jest częstotliwość prowadzonych w nich zajęć.

Czas pracy zespołu lub punktu powinien być elastyczny, dostosowany do liczebności grupy dzieci oraz potrzeb i oczekiwań rodziców, aby zapewnić możliwość zrealizowania wymagań, wynikających z podstawy programowej wychowania przedszkolnego.

Rozporządzenie MEN z dnia 13 czerwca 2008 r. *zmieniające rozporządzenie w sprawie rodzajów innych form wychowania przedszkolnego, warunków tworzenia i orga-*

nizowania tych form oraz sposobu ich działania (Dz. U. Nr 104, poz. -- 667 – zawarto szczegółowe regulacje określające warunki sanitarno-lokalowe i bezpieczeństwa, jakie musi spełniać lokal, w którym ma funkcjonować punkt przedszkolny lub zespół wychowania przedszkolnego.

Wszystkie formy edukacji przedszkolnej mają obowiązek realizowania całości podstawy programowej wychowania przedszkolnego.

Decyzję o prowadzeniu punktu przedszkolnego lub zespołu wychowania przedszkolnego powinno poprzedzić dokładne zapoznanie się ze specyfiką tego rozwiązania oraz zrozumienie, czym te formy różnią się od tradycyjnego przedszkola.

Wychowanie przedszkolne, zgodnie z art. 14 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty, jest ofertą edukacyjną dla dzieci w wieku obecnie 3–6 lat (po obniżeniu wieku obowiązku szkolnego dla dzieci w wieku 3–5 lat), a jego podstawową formą organizacyjną jest przedszkole.

Przedszkole może być publiczne lub niepubliczne, łączy ono w sobie funkcję edukacyjną, wychowawczą i opiekuńczą.

Natomiast punkty przedszkolne i zespoły wychowania przedszkolnego są formami uzupełniającymi sieć przedszkolną, w których – jako pierwszoplanowe – realizowane są zadania edukacyjno-wychowawcze.

Mają one pomóc dzieciom w zdobyciu kompetencji potrzebnych do udanego startu szkolnego. Ich najważniejszym zadaniem jest wyrównywanie szans edukacyjnych, a największą zaletą to, że znajdują się blisko domu rodzinnego.

Zgodnie z art. 14a ust. 1a ustawy o systemie oświaty dopuszcza się tworzenie innych form wychowania przedszkolnego tylko w przypadkach uzasadnionych warunkami demograficznymi i geograficznymi.

We wszystkich formach wychowania przedszkolnego zajęcia realizowane są zgodnie z podstawą programową wychowania przedszkolnego.

Punkty przedszkolne i zespoły wychowania przedszkolnego mogą być zakładane przez:

- gminę,
- osobę prawną (np. organizację pozarządową, stowarzyszenie, fundację, związek wyznaniowy),

- osobę fizyczną (każdy dorosły obywatel, nie musi sam mieć wykształcenia pedagogicznego, ale wtedy musi zatrudnić nauczyciela posiadającego kwalifikacje do pracy w przedszkolu).

Punkty przedszkolne i zespoły wychowania przedszkolnego mogą być tworzone na przykład w:

- budynku funkcjonującej szkoły lub przedszkola;
- budynku po zlikwidowanej szkole lub przedszkolu;
- świetlicy środowiskowej;
- remizie strażackiej;
- budynku parafialnym;
- domu kultury;
- prywatnym domu lub mieszkaniu;
- wynajętym pomieszczeniu;
- innych, odpowiednio zaadaptowanych lokalach.

Celem nadrzędnym tych zmian jest:

- **zagwarantowanie każdemu dziecku co najmniej rocznej edukacji przygotowującej do nauki w szkole.**
- **zapewnienie dzieciom lepszych szans edukacyjnych poprzez realizowanie całej podstawy programowej we wszystkich formach organizacyjnych wychowania przedszkolnego;**
- **dostosowanie form wychowania przedszkolnego do potrzeb lokalnego środowiska.**

Rozporządzenie MEN z dnia 10 stycznia 2008 r. *w sprawie rodzajów innych form wychowania przedszkolnego, warunków tworzenia i organizowania tych form oraz sposobu ich działania* (zapis: *wychowanie przedszkolne może być prowadzone w innych formach niż przedszkola i oddziały przedszkolne w szkole podstawowej; zespół wychowania przedszkolnego zajęcia prowadzone są w niektóre dni tygodnia; punkty przedszkolne zajęcia prowadzone przez cały rok, z wyjątkiem przerw ustalonych przez organ prowadzący; organ prowadzący ustala jego organizację; grupa liczy 3–25 dzieci*) minimalny dzienny wymiar godzin zajęć wychowania przedszkolnego wynosi 3 godziny; minimalny tygodniowy wymiar godzin zajęć wynosi 12 godzin.

Jednym z głównych zamierzeń resortu edukacji, planowanych na lata 2009–2011 jest upowszechnienie edukacji małych dzieci, w tym zapewnienie wszystkim dzieciom

pięcioletnim prawa do bezpłatnej edukacji przedszkolnej. Obecnie w Polsce wychowaniem przedszkolnym objętych jest zaledwie 47% dzieci w wieku 3–5 lat. To najniższy wskaźnik upowszechnienia wychowania przedszkolnego w krajach UE.

W MEN zostały podjęte konkretne działania zmierzające do upowszechnienia wychowania przedszkolnego.

- od 1 września 2009 r. dzieci w wieku 5 lat będą miały prawo do rocznego przygotowania przedszkolnego, co oznacza, że samorząd gminny będzie miał obowiązek zapewnienia bezpłatnej edukacji przedszkolnej tym pięcioletkom, których rodzice będą sobie tego życzyć,
- od 1 września 2011 r. prawo dzieci w wieku 5 lat do rocznego wychowania przedszkolnego zostanie przekształcone w obowiązek rocznego przygotowania przedszkolnego.

Rodzice dziecka 5-letniego będą mieli obowiązek zgłoszenia go do przedszkola, oddziału przedszkolnego lub innej formy wychowania przedszkolnego.

Dyrektor przedszkola, szkoły podstawowej z oddziałem przedszkolnym oraz nauczyciel prowadzący zajęcia w innej formie wychowania przedszkolnego będzie miał obowiązek powiadomienia dyrektora szkoły podstawowej, w obwodzie której dziecko mieszka o spełnianiu przez nie obowiązku rocznego przygotowania przedszkolnego.

Zgodnie z obowiązującymi obecnie przepisami obowiązek szkolny dziecka rozpoczyna się z początkiem roku szkolnego w tym roku kalendarzowym, w którym dziecko kończy 7 lat.

Do szkoły podstawowej może być przyjęte – po uzyskaniu pozytywnej opinii publicznej poradni psychologiczno-pedagogicznej – dziecko sześciolatnie. W przypadkach uzasadnionych ważnymi przyczynami rozpoczęcie spełniania przez dziecko obowiązku szkolnego może być odroczone, nie dłużej jednak niż o jeden rok.

II. OBNIŻENIE WIEKU SZKOLNEGO

Projektowane obecnie zmiany mają na celu obniżenie do 6 lat wieku rozpoczęcia spełniania obowiązku szkolnego z pozostawieniem dotychczasowych możliwości przyspieszania i odraczania o jeden rok rozpoczęcia tego obowiązku.

Stopniowe objęcie nauką sześciolatek

Obniżenie wieku szkolnego do lat 6 – realizowane będzie stopniowo od 2009/2010, 2010/2011, 2011/2012.

Proces włączania sześciolatek do edukacji szkolnej rozpocznie się we wrześniu 2009 r.

Z danych statystycznych wynika, że od kilkunastu lat spada liczba uczniów w szkołach podstawowych. W roku 2009 rocznik sześciolatek będzie najmniej liczny, dlatego też będzie to najkorzystniejszy czas na rozpoczęcie planowanych zmian.

4 lutego 2009 roku na plenarnym posiedzeniu Senatu RP zgłoszona została poprawka do rządowego projektu nowelizacji ustawy o systemie oświaty, dotycząca trybu obniżenia wieku szkolnego. Poprawka polega na zastąpieniu dotychczasowych regulacji opisujących szczegółowo sposób i harmonogram obniżania wieku rozpoczynania obowiązku szkolnego, zawartych w trzech przepisach ustawy (art. 12–14) – jednym przepisem (art. 12), określającym w sposób jednolity zasady przyjmowania do szkoły podstawowej dzieci sześciolatek w pilotażowym okresie trzech lat szkolnych, poprzedzających obniżenie wieku rozpoczęcia spełniania obowiązku szkolnego (2009–2011).

Istota zmiany polega na odstąpieniu od różnicowania sytuacji dzieci sześciolatek w zakresie możliwości wcześniejszego przyjęcia do szkoły podstawowej ze względu na miesiąc, w którym urodziło się dziecko. Rodzice wszystkich dzieci sześciolatek urodzonych w danym roku będą mogli ubiegać się o przyjęcie do szkoły podstawowej na jednakowych zasadach.

Warunkiem przyjęcia – na wniosek rodziców – dziecka sześciolatek do szkoły podstawowej w tym okresie będzie wcześniejsze objęcie dziecka wychowaniem przedszkolnym oraz posiadanie przez szkołę podstawową warunków organizacyjnych umożliwiających przyjęcie.

Dzieci sześciolatek, które nie były dotychczas objęte żadną formą wychowania przedszkolnego, będą mogły zostać przyjęte do szkoły podstawowej, jeżeli uzyskają pozytywną opinię poradni psychologiczno-pedagogicznej o możliwości wcześniejszego rozpoczęcia nauki w szkole podstawowej.

Minister Edukacji Narodowej informuje, że mimo przyjęcia przez rząd planu oszczędnościowego, zarówno wysokość subwencji oświatowej jak i zaplanowane pod-

wyżki wynagrodzeń nauczycieli pozostają bez zmian. Wszystkie sześciolatek, które w latach 2009–2011 rozpoczną naukę w pierwszej klasie, zostaną – zgodnie z obowiązującymi przepisami – objęte subwencją oświatową. Ze względu na zredukowanie rezerwy, która miała pozwolić na dofinansowanie organów prowadzących w dostosowaniu szkół do nauki i opieki nad dziećmi rozpoczynającymi naukę w szkole podstawowej, MEN prowadzi prace, które mają umożliwić dodatkowe dofinansowanie przygotowań szkół do wprowadzenia nowej podstawy programowej (która zakłada m.in. obniżenie wieku szkolnego) ze środków Unii Europejskiej.

Harmonogram obowiązku szkolnego dla sześciolatek

Do szkoły mogą zostać przyjęte na wniosek rodziców:

- w roku szkolnym 2009/2010 dzieci urodzone w 2003 roku;
- w roku szkolnym 2010/2011 dzieci urodzone w 2004 roku;
- w roku szkolnym 2011/2012 dzieci urodzone w 2005.

1 września 2012 roku zasadą stanie się podejmowanie nauki przez dzieci sześciolatek.

III. ZMIANY PODSTAWY PROGRAMOWEJ

Zmiana podstawy programowej – napisana po raz pierwszy w języku wymagań tzn. jasno określa, czego należy wymagać od ucznia na kolejnych etapach edukacji. Główne założenie reformy programowej to łagodne przejście od edukacji przedszkolnej do nauczania zintegrowanego.

Rozporządzenie MEN z dnia 23 grudnia 2008 roku w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. z 2009 r. nr 4 poz. 17)

Nowa podstawa programowa zapewnia ciągłość wychowania i kształcenia poprzez

znajomość przez nauczycieli wychowania przedszkolnego I etapu edukacyjnego, a zwłaszcza do klasy I. Opisuje założenia wspomagania rozwoju i edukacji dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym. Wymienia 15 obszarów działalności edukacyjnej przedszkola, dla których określone są kompetencje, jakimi powinny charakteryzować się dzieci pod koniec wychowania przedszkolnego. Opis tych kompetencji jest na tyle precyzyjny, by dzieci rozpoczynające

naukę w szkole – były do niej przygotowane – niezależnie od tego, do jakiej formy edukacji przedszkolnej uczęszczały.

Są określone zadania przedszkola związane z realizacją podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz zadania nauczyciela przedszkola, w szczególności przeprowadzenie diagnozy przedszkolnej w roku poprzedzającym termin rozpoczęcia przez dziecko nauki w szkole.

Przedstawione powyżej wybrane aspekty zmian organizacyjnych i programowych dotyczących wychowania przedszkolnego mają przyczynić się do wyrównywania szans edukacyjnych. Od dzieciństwa począwszy każde dziecko – bez względu na wiek, pochodzenie, status materialny i finansowy, miejsce zamieszkania – ma prawo do dobrze zorganizowanej edukacji.

Jadwiga Mielczarek

